

Delavska Pravica

Glasiło krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva cesta — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.-. — Cena: za 1 mesec Din 4.-, za četrlet Din 10.-, za pol leta Din 20.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije, in naročnina na upravo: Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nadstr. Telefon 2265 — Številka čekovnega računa 14.900

Kruha in pravice nam dajte

Zopetno spomenico, ki jo je 8. septembra 1935. sprejelo vodstvo Jugoslovanske strokovne zveze in je bila odposlana vsem, tudi najvišjim predstavnikom naše države, je delavstvo širom dravske banovine sprejelo z največjim veseljem. Od vseh strani nam poročajo naši organizacijski zaupniki, kakor tudi prijatelji iz krajev, kjer še ni Jugoslovanska strokovna zveza usidrana, o veliki zadovoljnosti delavstva, da se je vendarle zopet našel nekdo, ki je z odkrito besedo opozoril najvišje funkcionarje na silno težak položaj našega delavstva.

Delavstvo v celoti razume pomen te nove poslanice. Kakor je bila silno važna prva spomenica Jugoslovanske strokovne zveze z dne 27. januarja 1929., ko je po strankarski politiki zavlada diktatura in se je bilo resno bati, da kapitalizem izrabí novi položaj sebi v prid in s pomočjo diktature popolnoma demontira socialno zakonodajo. Prav tako je važna tudi sedanja spomenica Jugoslovanske strokovne zveze z dne 8. septembra 1935. Organizirani kapitalisti so stalno na straži, da izrabijo vsako večjo politično spremembo sebi v prid. Zato je sedaj ponovno aktualna prilika, ko se politično življenje vsaj navidezno na novo razvija, da je delavstvo izreklo svojo važno besedo. Prav posebno pa je bila to dolžnost krščanske strokovne organizacije Jugoslovanske strokovne zveze, ki je po vsem svojem bistvu ustvarjajoča in ne razdiralna, da je ob tem trenutku rekla jasno in odkrito, v kaki smeri naj se ne le politično, ampak tudi gospodarsko socialno življenje razvija. »Kruha in pravice nam dajte!« je glavna misel te važne spomenice. Kolikim manjka dandanes najpotrebnejšega kruha? Koliko tisoč ljudi, odraslih in otrok nima tega, kar najnujnejše potrebuje za življenje. Velikanska brezposelnost, zaslužki po 1.20, 1.50, 2.20 Din na uro, ali je tu garancija za mirno socialno življenje? Po zakonu se imajo delavci pravico organizirati in braniti svoje gospodarske interese v sedanji kapitalistični dobi. Napram njim samim in napram družbi je pa to ne le pravica, ampak tudi dolžnost. Pa kaj delajo delodajalci v tem slučaju z njimi? V posmeh socialni zakonodaji in njenim zaščitnikom jih preganjajo in jim kratijo najosnovnejšo pravico.

Ali je na ta način čudno, da do skrajnosti izkoriščano delavstvo stiska pesti od srda in maščevalnosti nad povzročitelji tega strašnega gorja in ponižanja. Vprašujemo se, kaj bo iz tega, kaka bodočnost nas čaka? Odgovor

na to je lahek za tistega, ki ne pozna važnosti časa, težak pa za tistega, ki razume klic sedanjih dni.

Za delavstvo je predvsem potrebno, da se bo tudi ono samo znašlo v tej novi dobi, ki se nam obeta. Za njega sta važna samo dva dejstva današnjega časa, in sicer organiziran kapitalizem v naših gospodarskih krogih, na drugi strani pa v prvi vrsti strokovna delavska organizacija oziroma delavsko vprašanje. Če bo delavstvo razumelo ta dva faktorja, ki obvladata vse gospodarsko življenje in se vsak po svoje bijeta za vpliv v javnem političnem

in gospodarsko socialnem življenju, bo vedelo, da je njegovo prvo mesto v strokovni delavski organizaciji. V močni strokovni organizaciji je ključ do obračuna z nekrščanskim kapitalizmom, v tem pa tudi ključ do lepših dni, katere s takim velikim hrepenenjem pričakuje današnji delovni človek.

Želja naša pa je ob tem dogodku tudi ta, da bi vsi poklicani v celoti razumeli spomenico kakor tudi čas, v katerem živimo. Naj bi ti uravnavali bodoče celotno življenje tako, da pride do polnega izraza tudi naš delovni človek.

Volitev v OUZD ne bo

Jugoslovanska strokovna zveza je vsa poveljna leta zahtevala volitve v OUZD. Toda o volitvah ni bilo govora ves čas do sedaj. V okrožne urade so kar ministrstva za socialno politiko imenovala ravnateljstva seveda pod vplivom vlad, ki so bila na krmilu. Baš radi tega ni delavstvo nikdar odločalo, kdo ga bo zastopal. Razumljivo je, da na ta način ni bilo nobeno ravnateljstvo izraz delavske volje in je vsled tega delavstvo izgubljalo zaupanje do našega socialnega zavarovanja in postajalo napram njemu brezbržno. Le kadar je bila skrajna potreba, se je poslužilo zavarovanja, toda tudi takrat le z nekim vkošenjenim nezaupanjem.

Da pribori delavskemu zavarovanju tisto stopnjo veljave in vsestransko upoštevanje, ki ga danes nujno potrebuje, da služi svojem pravemu namenu, je strokovna organizacija krščanske socialističnega delavstva stalno zahtevala, da se vendar enkrat izvedejo nujno potrebne volitve. Prav tako je sprožila JSZ tu vprašanje tudi v letošnji zgodnji pomladi in njena zasluga je, da se je nujnost tega vprašanja ponovno popularizirala, ker so na njeno iniciativo tudi drugi listi pričeli pisati o važnosti in zahtevi volitev v bolniško zavarovanje.

Ko je prevzela vodstvo države v roke nova vlada ministrskega predsednika dr. Stojadinovića, je bivši minister socialne politike g. dr. Preka obljubil volitve še v teku letošnjega leta. Zadnja seja vodstva JSZ se je vsled tega že pečala s tem vprašanjem konkretno in sklenila za ta slučaj vse potrebne sklepe. Toda v zadnjem času je, kakor izgleda, zmagala želja, oziroma

predlogi jugoslovanskih gospodarstvenikov, da volitve v okrožne urade odpadejo in da industrijske organizacije predlagajo ministrstvu za socialno politiko kandidate za posamezna ravnateljstva okrožnih uradov, prav tako pa tudi delavske zbornice. Tudi minister za socialno politiko je sedaj mnenja, da bi volitve preveč stale in je vsled tega upošteval mnenje delodajalcev.

Čeprav je ta korak ministrstva od dosedanje prakse v tem vprašanju toliko boljši, da kandidate predlagajo vsaj prizadete zbornice, česar do sedaj niti tega ni bilo, vendarle bomo mi še v nadalje zahtevali volitve, ker Delavske zbornice po svoji sestavi vendarle ne morejo biti pravo merilo za zavarovance okrožnih uradov. Kako so se pa tudi vršile volitve v Delavske zbornice, pa je nam tudi še v živem spominu in niti te niso pravi izraz delavske volje.

Radovedni pa smo, kaj bo v tem slučaju z Okrožnim uradom v Zagrebu, kjer niso naši hrvatski tovariši pri delu v tankajšnji Delavski zbornici po za slugi socialnih demokratov nič udeleženi. Znano je namreč, da je bila kandidatna lista hrvatskih tovarišev pri volitvah v Delavsko zbornico razveljavljena. Nujno bo potrebno, da bodo upoštevani ti vsaj pri okrožnem uradu, če so pri volitvah v Delavsko zbornico krivično izpadli, in se jim s tem popravi to, kar se je zagrešilo.

Pred par dnevi so Delavske zbornice že dobile vlogo ministrstva za socialno politiko, da predlagajo svoje kandidate in zdi se, da bodo nova ravnateljstva v najkrajšem času imenovana.

Izredna 1% doklada na uslužbenski davek

S § 16. finančnega zakona za leto 1934/1935 je bil uveden izreden 1%ni doprinos na prejemke uslužbencev. Po tem paragrafu bi morali biti delavci izvzeti od plačevanja 1%nega doprinosu. Finančne oblasti so se postavile na drugačno stališče. To oprostitev so priznavale le nestalno zaposlenim. Upravno sodišče v Celju je sicer razsodilo, da morajo v smislu besedila § 16. biti oproščeni vsi ročni delavci. To razsodbo je potrdil tudi državni svet. Torej najvišja in zadnja instanca v upravnih zadevah. Ta razsodba je bila principijelnega značaja. Toda finančna oblast je šla preko te razsodbe trdeč, da imajo razsodbe upravnih sodišč, odnosno državnega sveta obvezno moč le za tiste primere, na katere se nanašajo. Pač čudna razlaga.

Jasnost v tem pogledu je prinesel § 44. zakona o dvanajstih. Ta določila so stopila v veljavo 1. avgu-

sta 1935. V smislu § 44. tega zakona so podvrženi 1%nemu doprinosu vsi dohodki, ki spadajo pod uslužbenski davek. Izvzeti so pa prejemki iz službenega razmerja, ki ne temelji na mesečni plači z odpovednim rokom. Torej tej dokladi niso podvrženi prejemki, ki se plačujejo tedensko, 14dnevno in tudi prejemki, ki se plačujejo mesečno, pa službeno razmerje ni urejeno z odpovednim rokom.

1%nemu doprinosu so pa podvrženi prejemki, ki se plačujejo od primera do primera (nagrade, dnevni-ce od sej itd.). Torej večina ročnega delavstva je od 1. avgusta 1935. oproščena plačevanja 1%nega doprinosu. Oproščene so neglede na višino prejemkov iz službenega razmerja tele osebe: hišni posli, slugi, orožniki, graničarji, podčastniki, upokojenci, ki jim je pokojnina urejena na podlagi zakonov, ki so bili

Bilanca Pokojninskega zavoda

(4. nadaljevanje.)

2. RAZNI SKLADI

Pod to postavko imamo rezervni sklad neobveznega oddelka v znesku Din 581.010,73 ter pokojninski sklad zavodovega uradništva v znesku 322.858,99 dinarjev. Pri tej točki omenjamo, da ima uradništvo zavoda svoje višje zavarovanje, katerega stroške nosi PZ. Nimamo sicer nič proti temu, kljub temu, da je uradništvo plačano razmeram primerno in spada vsled tega v visoke razrede, dočim se mora večina nameščencev zadovoljiti vsled nižjih plač z nižjimi razredi. Moti nas pa naslednje dejstvo. Po ustanovitvi PZ je bil ustanovljen tudi omenjeni višji fond za zavodovo uradništvo, za katerega je uprava PZ pričela plačevati prispevke. V slučaju, da bi šel kdo izmed uradništva v pokoj, bi moral prejemati iz tega fonda višjo pokojnino, ki bi se odmerila po trajanju službe. Nekemu višjemu uradniku pa se je število let dodalo menda kar za 15 let — in ker je šel dotičnik v pokoj, prejema iz tega fonda višjo pokojnino. Nimamo nič proti temu, pač pa se bo porabil ves ta fond za pokojnino dotičnega nameščence in ga najbrže niti ne bo dovolj, tako da bo manjkajoča razlika morala biti plačana iz prispevkov obveznega zavarovanja. Umestno bi bilo, da je uprava pri podeljevanju let v bodoče bolj previdna, ker nastopajo časi, ko bo šla trda celo za rente, do katerih imajo zavarovanci pravico.

3. REZERVE ZA KRITJE DUBIOZNIH TERJATEV

Dvomljive terjatve se razdele v terjatve na premije v znesku Din 204.283,14 in v terjatve pri dolžnikih v znesku Din 2.000.000.

4. LOMBARDNA POSOJILA

Kljub temu, da ima zavod toliko denarja, da ga posoja, najame posojila. To pa stori na tale način: V smislu zakonskega predpisa mora zavod vložiti 20% gotovine v državne papirje. Od teh papirjev vleče zavod obresti. Da pa ti papirji ne leže brez haska v zavodovi blagajni, jih založi (lombardira) pri Poštni hranilnici, ali pa pri kakem drugem državnem zavodu, ki ima denar in ga izposoja ter prejme za te papirje posojilo. To seveda se pa izplača samo tedaj, ako plača zavod od tega lombardnega posojila manjše obresti, kakor pa so one, po katerih odda ta denar upnikom. Razlika med plačanimi obrestmi za posojilo in med obrestmi, ki jih zavodu plačajo upniki, je zavodov zaslužek. Skupna vsota vseh lombardnih posojil pri zavodu znaša Din 15.404.791,90. Ta vsota se pa porazdeli na lombard v lastni uporabi Din 12.963.000, v cesiji uprave kavarne Din 2.327.000 in za zapadle obresti, ki še niso plačane, Din 114.791,90.

5. DRUGA PASIVA

sestoji z prehodnih računov obveznega oddelka Din 1.216.910,07, predplačanih obresti za posojila Din 1.100.700,58, iz tekočih računov Din 4.679.334,65, davčne rezerve Din 125.847,93, kavcije Din 25.508,75, predplačane stanarine Din 64.167,39.

6. RAZLIKA MED NAKUPNIM IN BORZNIH TECAJEM

vrednostnih papirjev znaša Din 15.951.991,67. Že uvodoma naše razprave smo omenili, da ta izguba trenutno za zavod ne pomeni nobene opasnosti, ker zavod vrednostnih papirjev ne prodaja. Seveda bi bila stvar druga, ako bi zavod papirje prodal, kajti v tem slučaju bi utrpel izgube za gornjo vsoto.

7. POSLOVNI PREBITEK IZ NEOBVEZNEGA ZAVAROVANJA

v znesku Din 780.190,02 izhaja vsled tega, ker ima ta oddelek malo število rentnikov. Lahko pa se položaj v kratkem izpremeni.

Ako seštejemo aktiva in jih odštejemo od skupne vsote pasiv, tedaj vidimo, da je pasivna stran večja za znesek Din 67.955.395,53. Ta primanjkljaj je nastal iz naslednjih vzrokov: pokojnine nameščencem, ki so plačevali premije še v kronah, so se prilagodile sedanjim razmeram, to je zvišale ali s tujko povedano valorizirale. Kritja za to valoriziranje ni bilo in preračunane rente, ki jih bo zavod moral še plačati, znašajo Din 28.662.000. Na stavbah in inventarju se je odpisalo Din 12.880.958,84. Izgubo na vrednostnih papirjih smo že omenili. Nadalje je omeniti še izgubo, ki je izražena z zneskom Din 6.159.635,28 radi zvišanja premijske rezerve, radi prekomernih nastopov delanezmožnosti. (Nadaljevanje sledi.)

Nameščenci

LJUBLJANA. V ponedeljek 16. t. m. se je vršil važen sestanek ljubljanskih nameščencev naše zveze, na katerem se je razpravljalo radi imenovanj za novo ravnateljstvo Trgovsko bolniškega podpornega društva v Ljubljani. Minister za socialno politiko preko kraljevske banske uprave zahteva, da naj posamezne strokovne organizacije predlagajo nove člane za navedeno ravnateljstvo. Govor je bil tudi o vseh ostalih aktualnih vprašanjih, ki zadevajo naše nameščence.

Rudarji

LASKO. V nedeljo 1. septembra smo imeli članski sestanek. Navzočih je bilo nekaj starejših strokovničarjev, večinoma pa mlajših članov. Zato je tudi tovariš Krajnc iz Celja govoril predvsem o izobrazbi in vzgoji delavske mladine. Zal se delavska mladina udejstvuje največkrat tam, kjer se za njo nič ne dela. Tako ni potem čudno, da taki ljudje, ako so zaposleni, niti ne vedo, ali so bolniško zavarovani. Ako se kateri ponesreči, ne ve, ali ima pravico zahtevati kako odškodnino (nezgodno rento). Zato pa je nujno, da delavska mladina gre v delavsko mladinsko organizacijo, ker le tam se nauči vsega potrebnega in koristnega za praktično življenje. — So ljudje, ki zaradi svojega hlapčevskega mišljenja hrepeno le po meščanski družbi ter se jim zato zdi premalenkostno udeleževati se med preprostimi delavskimi in kmetskimi fanti. Mi pa vemo, kam spadamo. Zato brez malo-dušja pogumno na delo!

Delavski tabor, ki bi se imel vršiti v nedeljo 15. avgusta pri Sv. Križu nad Dravogradom, se vrši 22. septembra z istim sporedom in sicer pri Sv. Petru na Kronske gori. Kdor se čuti, da je delavec, naj pride, s seboj pa naj povabi vse svoje tovariše in tovarišice. Pokažimo, da smo tukaj in da hočemo svojo pravico!

Izgon naših delavcev iz Francije

Ministrstvo za delo v Franciji je izdalo nalog, da se morajo izgnati iz Francije vsi tuji delavci, ki niso že 10 let v Franciji ali ki niso poročeni s Francozinkami. Ker večina naših izseljencev še ne živi 10 let v Franciji, bo morala večina zapustiti Francijo. Nujno potrebno bi bilo, da bi naše pariško poslaništvo interveniralo v korist naših delavcev. Bojimo se le, da bo naš poziv ostal popolnoma neuslišan. Izgon delavcev se vrši v Franciji zelo enostavno. Podjetja smejo nastavitve le delavce, ki imajo karto o identiteti. Ta karta se izstavlja vsako leto znova. Če delavec zaprosi za novo karto, potem se mu ta ne da in nobeno podjetje ga ne more namestiti. Kdor pa je brez službe v Franciji in nima lastnega premoženja, od katerega živi, se smatra v Franciji kot neprijeten tujec in se izžene. In ta usoda čaka skoraj vse naše delavce v Franciji. *Trg. list.*

Mi bi k temu pristavili samo to, da naj oni, ki vedno veliko govore in pišejo o prijateljstvu Francije do Jugoslavije, doseglji, da bi od tega imeli res kake koristi.

Iz centrale

Skupine, katere so prejele okrožnico glede javnih shodov, naj nam na stavljena vprašanja nemudoma odgovore. Ne otežujte nam, že itak ogromnega dela, z nepotrebnimi urgencami.

Lesno delavstvo

DUPLICA. Naša skupina prav živahno in aktivno vrši svojo težko nalogo za vse delavstvo v tovarni. To pa delavstvo tudi razume ter prav zadnji čas zaznava naša skupina velik porast, kar pa nekaterim nikakor ne gre v račun. — Pretekli četrtek je skupinski odbor sklical sestanek vsega delavstva. Sestanek je bil prav dobro obiskan. Tov. Borec je poročal o delovanju centrale kot res delavske organizacije in o razmahu JSZ v kamniškem srezu. Zahvalil se je vsem, ki so sodelovali ob priliki tabora na Homecu kakor tudi pri popoldanski prireditvi na Duplici. Gmotni, posebno pa moralni uspeh je bil popoln. Pri poročilu položaja v tovarni se je prečitala resolucija na vodstvo tovarne, katera je bila sprejeta soglasno in z odobravanjem. — Tov. Lombardo, zastopnik centrale, pa je imel daljši govor o delavski zavesti in skupnosti, o borbah, ki jih delavstvo bide za obrambo svojih zakonitih pravic. — Kmalu po sestanku pa so se pojavili gotovi prenapeteži, ki so prav grdo potrjene besede tov. Lombarda trosili med delavstvo v agitacijo za neko novo »barvo«. To ni delavsko in če je tako, jih delavstvo že danes razume! — Tovariši! V nedeljo, 28. t. m. je v Kamniku v Mestnem parku za Gasilnim domom ob pol 10. uri veliko delavsko zborovanje o spomenici naših zahtev. Dolžnost članstva je, da za zborovanje agitira ter da se ga gotovo udeleži tudi samo. — Našo resolucijo je vodstvo tovarne vzelo na znanje ter z zaupniki točko za točko pretresalo in tudi ustreglo glavnim zahtevam delavstva. To so uspehi dela naše organizacije.

Razno

KRANJ. V Kranju smo res daleč od sveta; da je to res, dokazuje dejstvo, da do ušes nekaterih naših brivskih mojstrov še ni prodrla vest o uredbi kraljevske banske uprave, da morajo biti brivski obrati ob nedeljah in praznikih zaprti. Če bodo brivske delavnice te dni še nadalje obratovali, bomo pač skušali posamezne gospode javno opozoriti v časopisih. Tudi brivski nameščenci in nameščence morajo imeti nedeljski počitek!

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: S. Zumer. Za tisk. Slatnar d. z. o. z. v Kamniku: Vodnik-Knez.

Nova založba

V LJUBLJANI
Kongresni trg

Knjigarna in trgovina
s pisarniškimi
potrebščinami
Cene konkurenčne

postrežba točna
in solidna

Založba Cankarjevih in
Finžgarjevih spisov

USNJARSKA IN
ČEVLJARSKA
ZADRUGA

R. Z. Z. O. Z.

V TRŽIČU

„Runo“

IZDELUJE VSAKO-
VRSTNE OVČJE IN
KOZJE KOŽE KA-
KOR TUDI BAR-
VANO USNJE ZA
POVRŠNIKE

POSTREŽBA TOČNA
CENE SOLIDNE